

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและประเด็นปัญหา

เนื่องจากประเทศไทยประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ทำให้รัฐบาลเร่งรัดที่จะแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจต่างๆที่เกิดขึ้นการสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตรก็เป็นมาตรการหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้

ปัจจุบันอุตสาหกรรมเกษตรได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น แต่ภาวะความผันผวนทางเศรษฐกิจ การแข่งขัน และการกีดกันทางการค้าจากตลาดต่างประเทศก็เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร การตลาดและการส่งออกสินค้าเกษตรที่ผ่านขบวนการแปรรูปแล้ว ทำให้ความสามารถในการแข่งขันในด้านการตลาดของสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งเป็นสินค้าสำคัญในการส่งออกลดลง

สำหรับอุตสาหกรรมเกษตรของภาคเหนือตอนบน แม้จะมีการพัฒนาไปในระดับหนึ่ง แต่ยังคงประสบปัญหาในประเด็นหลัก ๆ คือ โครงสร้างของอุตสาหกรรมเกษตรของภาคเหนือตอนบนเป็นอุตสาหกรรมที่อยู่ปลายน้ำ ขาดอุตสาหกรรมต้นน้ำและอุตสาหกรรมสนับสนุน รวมทั้งขาดการเชื่อมโยงการพัฒนาเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบครบวงจร นอกจากนี้ ธุรกิจการตลาด อุตสาหกรรมเกษตรในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็น ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง ทำให้ขาดการพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาไปสู่การทำธุรกิจแบบสากลที่มุ่งแสวงหาตลาดส่งออกในต่างประเทศ เป็นตัวกำหนดปริมาณการผลิตและความผันแปรของผลผลิต รวมทั้งราคาและคุณภาพของวัตถุดิบยังขาดเสถียรภาพซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาดได้ รวมถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรในระยะยาวของประเทศด้วย จึงมีผลต่อการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

ลำไยเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีการปลูกกันมากในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน ผลผลิตลำไยสดและผลิตภัณฑ์ลำไยมีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงมาก ผลผลิตของลำไย นอกจากจะบริโภคภายในประเทศแล้วยังมีการส่งออกไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศด้วยทั้งในรูปของผลสด และผลิตภัณฑ์ที่ผ่านขบวนการแปรรูปแล้ว เช่น ลำไยอบแห้ง ลำไยกระป๋อง ซึ่งในส่วนของลำไยอบแห้งมีทั้งชนิดลำไยอบแห้งทั้งเปลือกและอบแห้งแบบแกะเนื้อ โดย

เฉพาะลำไยอบแห้งทั้งเปลือกมี ปริมาณการผลิตคิดเป็นร้อยละ 44 ของผลผลิตรวม (กรมการค้าภายใน) รวมทั้งปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นสูงขึ้นทุกปีโดยในปี 2542 มีปริมาณและมูลค่าเท่ากับ 6,770 ตัน และ 436,727,000บาท ตามลำดับและจากการค้นพบสารเคมีที่กระตุ้นการออกดอกลำไย รวมทั้งแผนการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตรของรัฐบาลที่จะเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสมเป็นพื้นที่ปลูกไม้ผลทำให้พื้นที่ปลูกลำไยมีเพิ่มมากขึ้นดั่งนั้น แนวโน้มของการเกิดปัญหาผลผลิตลำไยสดต้นตลาดจึงมีเพิ่มมากขึ้น การนำเอาผลผลิตเหล่านี้มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จึงเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าให้สูงขึ้นสามารถเก็บรักษาได้นานและง่ายต่อการขนส่ง รวมทั้งเป็นการส่งเสริมทำให้เกิดภาพอุตสาหกรรมเกษตรแบบครบวงจรด้วย โดยเฉพาะลำไยอบแห้งที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐบาล ทั้งในด้านเงินทุนในการแปรรูปการส่งเสริมด้านการตลาด การส่งออกเพื่อนำเงินตราเข้ามาพัฒนาประเทศ ซึ่งในการส่งออกลำไยอบแห้งของประเทศไทยในแต่ละปีนั้น สามารถนำรายได้มาสู่ประเทศจำนวนหลายพันล้านบาท เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในแต่ละปีก็คาดหวังว่าผลผลิตจะได้ราคาดี ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตลำไยสูงและคุณภาพลำไยดี มีแนวโน้มที่จะขยายพื้นที่ปลูกและผลผลิตลำไยมากขึ้นทุก ๆ ปี การแปรรูปผลผลิตเป็นลำไยอบแห้งเพื่อการส่งออก การศึกษาถึงโครงสร้างตลาดและวิถีตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งไทย ปีการผลิต 2543 จึงน่าสนใจอย่างยิ่ง เพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างตลาดและวิถีตลาด ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ที่จะนำผลของการศึกษาไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาด้านการผลิต การจัดทำนายและตลาดลำไยอบแห้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถหาแนวทางในการป้องกันปรับปรุงแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ อย่างถูกวิธีและตรงตามปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปลำไยผู้ส่งออก และผู้เกี่ยวข้องในตลาดของลำไยอบแห้งประสບอยู่อย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาโครงสร้างตลาดและวิถีการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งในปีการผลิต 2543 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อทราบถึงโครงสร้างและวิถีการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งในปีการผลิต 2543
2. เพื่อทราบถึงการบริหาร การจัดการด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง
3. เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการส่งออกผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งไปยังตลาดต่างประเทศ
4. เพื่อหามาตรการเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาทางการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษานี้จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการค้าภายใน กรมวิชาการเกษตร กรมการค้าต่างประเทศ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแปรรูปลำไยอบแห้ง เป็นต้น โดยจะเป็นแนวทางให้แก่ภาครัฐในการส่งเสริมการลงทุนให้แก่ผู้สนใจ การหามาตรการในการแก้ไขปัญหา และเป็นแนวทางในการวางแผนการผลิต การตลาดให้แก่ผู้ประกอบการ โดยสามารถแบ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงโครงสร้างและวิธีการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งภายในประเทศในปี 2543 เพื่อที่จะเป็นแนวทางให้ภาครัฐและเอกชนในการวางแผนการกระจายผลผลิตและช่องทางการจัดจำหน่าย

2. ทำให้ทราบถึงวิธีการบริหาร จัดการด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง ซึ่งจะเป็ข้อมูลให้แก่ภาครัฐและเอกชนในการบริหารจัดการด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคในการส่งออกผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งไปยังต่างประเทศ เพื่อที่จะหาแนวทางในการแก้ไข เพื่อลดอุปสรรค ปัญหาในด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง

4. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการกำหนดมาตรการเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหา ด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในการสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ผู้ส่งออก

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ได้จำกัดขอบเขตการศึกษาไว้ โดยการศึกษาเฉพาะเรื่องโครงสร้างตลาดและวิถีตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งไทยในปีการผลิต 2543 โดยการศึกษาในด้านการกระจายและขนาดของหน่วยธุรกิจ ส่วนแบ่งการตลาด ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการด้านการตลาด ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการตลาดของลำไยอบแห้งในปีการผลิตดังกล่าวเท่านั้น

1.5 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา โครงสร้างตลาดและวิถีตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งในปีการผลิต 2543 มีวิธีการศึกษาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลดังนี้

1.5.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาโครงสร้างและวิถีตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งในปีการผลิต 2543 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โครงสร้างตลาดในด้านของผู้ผลิต ผู้รวบรวม และผู้ส่งออก ลำไยอบแห้ง วิถีตลาดในด้านช่องทางจัดจำหน่ายทั้งในประเทศ ว่ามีการผ่านไปช่องทางไหน ของตลาดบ้าง ตลอดจนบทความทางวิชาการ วารสาร เอกสารงานวิจัยที่เป็นภาษาไทย จากหน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างตลาด วิถีตลาด และการผลิตลำไยอบแห้ง ตลอดจนถึงมาตรการด้านต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกลำไยอบแห้ง

1.5.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะสามารถจำแนกข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบ Focus Groups จากเกษตรกรผู้ผลิตลำไยอบแห้งและผู้รวบรวมลำไยอบแห้ง ผู้ส่งออกลำไยอบแห้ง ตลอดจน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของกรรมวิธีการผลิต การรวบรวม การบริหารจัดการ การส่งออก ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทำการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ วารสาร เอกสารที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว รายงานที่เกี่ยวข้อง จากส่วนงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องในเรื่องโครงสร้างตลาดและวิถีตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง การบริหารจัดการด้านการตลาด ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการด้านการตลาด ในปีการผลิต 2543 เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน สำนักงานการค้าภายในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน กรมการค้าภายใน กรมศุลกากร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

1.5.3 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลที่ได้ จะนำเสนอโดยการรวม เรียบเรียง วิเคราะห์เพื่อที่จะได้ทราบถึงโครงสร้างตลาดและวิถีตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง การบริหารจัดการด้านการตลาด ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ตลอดจนมาตรการเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหา โดยบทที่ 1 นำเสนอในด้านวัตถุประสงค์ของการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีการศึกษา บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย บทที่ 3 ผลการศึกษา บทที่ 4 สรุปผล ปัญหาและข้อเสนอแนะ